८ समावेशिकरणको दिशामा एउटा फड्को : गोरखापत्रद्वारा प्रकाशित किराँती-कोइँच (सुनुवार/मुखिया) भाषा पृष्ठ

याले थोचे ५०६९ बुरोअ्च १८ दुमसनाअ्ति
वि.सं. २०६६ असोज १८ बुधबार

नयाँ नेपाल

गोरखापत्र

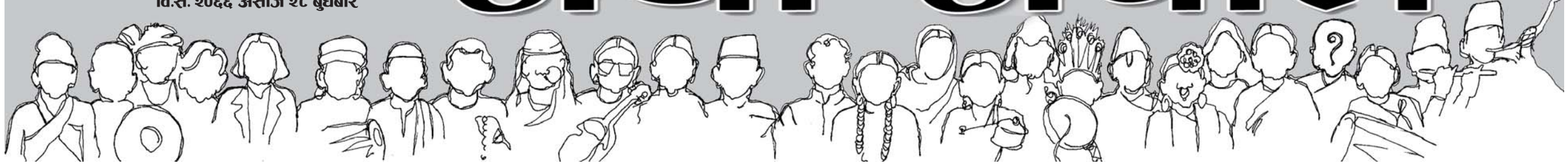

लोलिलिंखा

किरात कोइँचवान मोरचा

चुपलु दामलोअ्च

यालाखोम, बुरोअ्च । नेकपा माओवादी निकात किरात कोइँचवान मोरचा नेपालमि साबेर आसोज २ गाते केनराङा साङयोजाक बिनित नु लाबदोज सुनुवारके उपासथितिमि काथमादाउा जिलला कामिति विधिवातरूपमि गाथान पाशो बा । मेको कामितिमि बुअ्सु, रेबबेअ्च, मापदोअ्च नु सायादापपुकि शोलमाअ्सि पेनमापा नामि हेमबाहादुर, गाङगाराज, सोनाम, पारकास, सानतोस, पेरेमबाहादुर, पेरेम कुमार, तोबबाहादुर, दामबारबाहादुर, चानदाराबाहादुर, रूदराबाहादुर, आतित, मानबाहादुर, नारेस, सानतोस सुनुवार । मुल कोइँचआ रागिकालि राइचा आइँके डोइत गे दुमबा । मेकोआ पितिमि आरकिरिया नु बिचार गोशथि, कोइँचआन खिँमि गारदाइलो कारजेकाराम पाइनिकि । बुअ्सु हेमबाहादुर सुनुवारमि देँचा दुमता । ❑

दोपाङाना यो गो दा दिःङा दि

चुपलु दामलोअ्च

बुरोअ्च, यालाखोम । थुँ मानुथु मानुथु यो गे पाचा मालदानु दो दुमबा ? नेललिमि तुइशो लोः मे माराइ मादुमबा । आँः मोदेशोन दुमना दुमन बा सुनुवार सेवा सामाजआ वोललो किरात सोयेतता राजजे साङगारसा सामितिआ गे । सुनुवार सेवा सामाजमि आ थोचेसि सिता चुपलुमि गेशो गेकालि कुरशा ओतथिकापफु किरात रागिङा किराति चिरसिअ्च, सुरेल, थाङमि, हायु नु कोइँचआनके बुमथा गिपशिदु सेलशा आम ओमालतुँबोल पातेक लोः एचचि गुशुक बुदि गाःनाना बा । हेराला सिन साँ दुमने थुमशो सुसेसआ किँदाखारखा मुलाअ्तिकोमथा जाअ्मेनु यो शिलताअ्ता ला दुमशो बा । तेकोइ ताःका चिरसिअ्चा माजाअ्बा । गेनाइ यो हायु, गेनाइ सुरेल, गेनाइ जिरेल, गेनाइ थाङमि । ओँदे ख्लुइतेअ्क, जामतेक, ग्लुतेअ्क ग्यारशिनिमदुमिन रेशशा योलना योलन पाशो नाःखेममि लाशो हाअ्सोअ्च नाबु २५ मि सुनुवार सेवा सामाजमि लोः खिकख्यालतेक गेरापेनमा दुमता । मेको गेरापेनमामि सुरेल, हायु नु कोइँच ला रालशो नातिनामि । नेललिमि आम लोः वोइतिक लोः शोलमाअ्सिमि हायु एकाता सामाजङा बुअ्सुमि देँतेमे, गो इँचिखोइ पापुलेमसि (जानासाङखे) पाइशो मुरूमि सोयेतताङा लोः पोअ्शोनु रिचसिअ्च (हाँसोको पातरा) ला दुमसिअ्बा । आइँके तेकोइ वोदाकोमथामि यो मेजोरिति माबाअ्बा । मो पातिके आइँ एजेनदान फ्लादाचिमदा बा । शेङना मो देँशोनु सुसेसकालि वारचि मापाइनिकि देँशो चिँ मामे ।' मेको तारि सुरेलङा बुअ्सुमि यो तेमताउ, 'गो दा जान २१० जाना ला पाइशो मुरूमि मार चिँ पाने चाबनिकिङा शेङना आइँ चापशो खोइ जारच पाचाकालि नोले मादिलनिकि । आइके वारचि यो इन काःथा काःथा बा । वोललो किरातङा इरइर जाअ्दिब मुरू दा कोइँचन नामि मोपातिके कोइँचमिन एको गेके तोँबलाअ्सि पाचा मालबा ।' आ डारमि कातातिक सात गाते तोँ ख्लेपतेक किँदाखारका पानापान तोँ प्लेअ्साउ । ❑

किरात येले थोचे

चुपलु दामलोअ्च

बुरोअ्च, यालाखोम । कोइँच, रूँकु, तुङगुरू, थोअ्चआनके जिखिपुरगि, यालाखोमङा डोइति किरात होपो यालामबार । मेको होपोआ नेला लिशो थोचे येले । मुल थारिथिमलो चुपलुमि लोः पोअ्शा मेकेरे मुइलि थारिमि किरात येले थोचे ब्लेअ्पाइचा इशकाहालशा मालसिचेलसि दुमनादुमना बा । मेको आ पितिमि बाइरागि काइँलाआ साङयोजाकाततोमि किरात येले सामबात आददेन सामिति गाथान दुमशो बा । मुल एको सामितिमि दा. दिनेसराज पानता नु दा. जागदिसचानदारा रेगमिमि पेपार पेरेजेनत पाइबा दुमशो निमि । ❑

किरात तोरूमोरू जेलहाअ्सिब दुमता

चुपलु दामलोअ्च

बुरोअ्च, यालाखोम । आनताराशतिरिया हिमालायेन साङगारालायेमि नाउ फित लाइशो थेमराअ्सिमि सेलसिशो कोइँच, तुङरू, थोअ्च नु रूँकुआन तोरूमोरू मुल जाअ्शो हाअ्सोअ्च सातरा नाबुमि जेलहाअ्सिब दुमशो बा । किरात सामाननोये सामितिके २३ गाते रेलफानाअ्ति बाअ्शो तोँमि मोदेशो किँदा खारका पाशो मे । मेको तोरूमोरूमि होइतेक रिमाचिमा ब्लेअ्बामि कोइँचला कोइँचबु काःतिअ्च (उतताम), रूँकुला दिबास राइ, तुङगुरूला योगराज लिमबु मुनु थोअ्चला रामजि कोडरेनकालि यो योःसाउ । मेकेरेङा तोरूमोरू चिँ दानु याकखामि सेलशो नामि । ❑

थोचे निअ्शि गापशो कोइँच लोः दामलोतुइनामसिः

मारकालि सुनुवार सेवा समाज? नेललि आन थुँ थुँमि हिललोहिअ्सि पोअ्शो बा

चुपलु दामलोअ्च

बुरोअ्च, यालाखोम । 'आहा... कोइँच लोःला दामलोतुइनामसि पाशो यो थोचे निअ्शि गाममाअ्ता ।' थुँमि हारार पा गेरसि बोअ्बा । तेइ माबाअ्शो गेरचा, हाअ्सालतामसाल रिथरिमारिथरि दामदाम पा खिङगारे चोअ्शा शोतोतोपान लाङगा ग्लुचा मालबा । शेङना जेल हाअ्शो, जुरमि जुअ्शो कुलकालि आँखाआँखा हुँःगामि साअ्नासाअ्न योलबा कोइँच दामलोतुइनामसि पाइबा कोइँचआनके । एचचि कोमथि यो कोइँच कोइँच दामलोअ्चआन हिअ्कि चिँ मे तापलाकाः ला । रिचचाङा लोः । खुब थेबि थेबि लोः पाइबा कोइँचआन आम लोःमि सेसेरसारसेर पाइबा मुरू तापला काः यो मादुममानु । थामान देँचाङाना कोइँच लोःमि ब्लेअ्बामुरून माबाअ्शो योमथि बाः । सुमि ब्लेअ्चा जोअ्बा मेकोमिन सेससि यो जोअ्बा मोपातिके सेबबा मुरू यो मोशोन लाः ताइँसाम । मुनु लोः बोअ्बा कोइँच मुलकेम, ओलो, लोः राइचा जोलशो चोलशो सुनुवार सेवा सामाज मार पानापान बा ? मारकालि मे सुनुवार सेवा सामाज ? मेकोमिन मामे कोइँच लोः सेससेब्लेअ्से पातेक साहाज वातावारान सेलतेके ।

२०६४ आसोज २० गाते नयाँ नेपाल, गोरखापतरामि कोइँच लोःला दामलोतुइनामसि ग्लुइँशोनु आइँके डाम नामनात थोचेकाःमि खालका दामलोअ्चपुकि चोल्ने जामसिब । शेङना दा. लाल रापाचा, सामिर मुखिया, उतताम सुनुवार मुनु खादोस सुनुवार केङा मुलाइ हेर मुरू सुइ तेमसिने माचाःबा । ओँ देँशोनु गोःपुकिमि लाँ ब्लाक तेअ्शो यो मामे । नेललिकालि थोःशो । सुइमि माब्लेअ्तेमे दुरदा काःयो । काः निअ्शिआन्कालि ओँः ईँचिचि शारिरेँशो ब्लेअ्खु पामतेमे । मेकेला शुश माराइ गेताशि बारतेक लोः मादुम । मार कोइँच लोः गो काः निअ्शि मुरूकालि ला मालशो मे ? कोइँच लोः आ नेःमि पिशो आफार ताअ्चाकालि ला साङसाङथापुकि कान खाइ बुदि वाःशो नामि ? आइँ थुँमि इरिरि गुथिलमिथिल बोअ्नाबोअ्ना यो कोइँच दामलो तुइनामसिमि कोइँच लोःआ पितिमि इशका गे पापतु । नेसनेमसिकालि ब्लेअ्से पानापान होइतु । ओशोमिन गो गे पानापान नाकि कोइँच लोःमि ।

शेङना एको गे आ दुलि सुनुवार सेवा सामाज नु मेकेरे बाअ्शो मुरूमि कोइँच लोःकालि डोइति बारपाइतेक गेमि माराइ वारचि मापाँःमे । गो आइँकालि तामनाथाइना पानापान नेललिआन दाःथेमि होअतेमे । सुनुवार सेवा समाजङा साङसाथापा दें प्लेअ्ब योकिअ्चकाःमि खास लोःमिन गुथिलमिथिल सापतु गोरखापातरामि । मुनु कुलदिप इसमिरिति कोस दापाखेलमि गो साँफा (लाल, उतताम, सामिर) कालि लोःङा कुलुलमि ख्योअ्ताउ । कोइँच लोःको नाउमा दामपिङसाइत बानाए । ओखारपाउवाले नाबेउने बायो । मोपान सुनुवार सेवा सामाजमि दा साकुरङा साकुर तोँमि नायाँ नेपाल गोरखापातरा सुनुवार सेवा सामाज आ मातहातमि दुमचा मालबा, ार आ हाइसियातमि लाल, सामिर, उततामि कोइँच लोःङा दामलो तुइनामसि पाँमे दे लोः यो बोअ्ता । मो दुमतिके सुनुवार सेवा सामाजमि कोइँच लोः मुलकेम राइतेकमि ओँतथिङा शेरदालु गुपशा आइँचि काः आइचि यो माथाअ्ता । गिश गे दुमशो बा मेको नेललि कोइँच आम गिचचा गारशो मोशि सुसेस नेःमि पाशा गेशो गेःला नामि देँशोनु माराइ फ्लादाचिमदा मादुमबा ।

हेर सुसेस योकिअ्च बागात सुनुवारमि सुनुवार विदेरथि सामाज आ आनतारकिरिया गेरापेनमामि देँतेमे, रागिमि तेइ माताशो दुमलो तुइनामसि कोइँचमि ला ताःता । ओँदेशो पित पातराकारिताके मार लोः पाचा ? सुनुवार सेवा सामाजङा बुअ्सु ताङकाराम सुनुवार आँमिन देँतेमे- गो दा पाँच पारतिसात कोइँच लोः यो मारूबबाअ्ति । ओँदे कोइँचके पारतिनिदि साङसथा देँशो सुनुवार सेवा सामाजमिन ओराइ ओराइ बाअ्मेनु मुल सुनुवार सेवा सामाजमि मार गे चिँ पाइबा कोइँचकालि देँशो लोः बोअ्शो बा ।

मुल कोमथा गोपुकिमि रिमशो लोःला ब्लेअ्ना ब्लेअ्नालाशो । गिशलोःकालि प्लोइनाना लाशो गिइँच नु कोइँच साङसाथाकालि राइनाना । शेङना साङसाथामि बाअ्बामि आइँकालि हेरशा गे पानापान लाःता । सुमि आम कोइँच लोःमि दुरदा काः यो माब्लेअ्शो बा । मेकोआन लोःकालि नोफा दाइशा मोतथिन लोअ् गोलता । गो बालाइ बाअ्शा गोमि जोअ्शो, तुइशो, शेँःसिशो दामलोतुइनामसि (पातराकारिता) आम रूमुबुमुमि एपलाइ पाशो नु दामलोतुइनामसि आ थेबोरि यो फेल जापतु । गोपुकिमि दामलोतुइनामसि कोइँचपुकिनुनकाका शेँःशिचा मालताउ ।

नेललिमि आम नेअ्थाङा पोमदाल (पारति) गे गोलशा दामलो तुइनामसि पाँमेनु गो न्युताराल बाअ्शा सोतानतारा पातराकारिता पाशो नु । यो नेललिके ख्लुमा जाचा मालताउ । गोपुकिमि कोइँच दुमशा कोइँचकालिन कोशा दामलोतुइनामसि पाचाकाका तेइ थेँगे पाइँसेको मिमनाना निकि ।

शेङना सुनुवार सेवा सामाजमि पाशो २० बारखे गेकेङा आइँ पाशो दुइ बारखे गेकालि थाइँशोनु मुल गो मोशो कोयान दोअ्चा मालशो रामशि पातेक थेमला प्लोअ्चान मालबा देँशो मालाअ्शो निकि । एचचि गोनु १०, १२ गो कोइँच सामलोपात (किताब) निमिङाना पाँच हाजारकेङा गेतथि कोइँचलोः खेअ्ने, खुमने चापशो निकि । कोइँच मुलकेमकालि खुपने चापशो निकि । गोपुकिनु मुल बिजुयल, आदियो, तासकुल, लिखित दासतावेज नेललि वाचाखाममि निमि । सुइकालि माराइ मालताउङाना गो मेको आनकालि ख्लेनने चापनिकि । कोइँच दामलो तुइनामसिके उपालाबदि मे एको । सुसेसमि मुल दोपा एको शोँफकालि उपायोग पाइबा मेकोचिँ कोःचान नाःदेँशो बा । गो मुल थोचे साँ थेअ्शो एको खेमकोमथा वारचि पाइबा नेललिकालि बालिहोपो नु सुरोम पिदारके खालइश इशङा बारशि थुँ ख्लेननाना मुलङा कोइँच लोः दामलो तुइनामसिकालि वारचि पाइचा आदारसेमदार खाइनिकि । ❑

मुलथोचेङा सिदा पिदारमि शेँसाइ : दोपा ब्लेअ्चा कोइँच लोः ?

डोइति डोइति कोइँच लोःकालि ब्लेअ्शोनु इँचि खोइ माग्युपसिब । ते ते मागारशो खोदेँब दुमबान । मेको यो कोइँच लोः ब्लेअ्चा सापपा क्योमथिनिपथि (आपथेरो) बा । बाअ्तेक लोः नु ब्लेअ्तेक लोःमि तेङतेइङा लोः बाअ्ल फ्लाःदाफाइँदा (ब्हिननाता) दुमबान । बाअ्तेक लोः सिताजेमदा बाअ्बङाना मेकोन लोः ब्लेअ्चा नु ब्लेअ्शो नोले सेचचा क्योमथिनिपथि । खास लोःमि यो 'कलम' बोअ्चा गिश ग्युमसिब ब्लेअ्शोनु क ल म दे सेससिब । नोले नोले ब्लेअ्शो लोः सेततेक देब्ला लिमेनु 'ला खारार पाः शोने सेनने जामसिब दाकुपातआनकालि । मोपातिके एकेरे दोपा रिमशो कोइँच लोः ब्लेअ्चा मुनु सेचचा ? दे इँचिका लोः रूपया एको शेँअ्शिचमि ।

सापपा शेत पानापान २०६५ साल कातातिक १ नु २ नाबु निअ्शि नाअ्तिमि कोइँच साङसना नु कोइँच ब्लुअ्शा कोइँच दुजिर येमशा कोइँच दुजिर पेनरेम सेलसाउ । गेनाइ कोइँच दुजिरपेनरेम (बारनामाला) मासेसशो कोइँचपुकिमि मुल कोइँच दुजिर सेनने जामसिब दुमता । खास लोः नु इडलिस बारनामाला सेशशा कोइँच लोः यो मोपान रिमपा ब्लेअ्चा मालबा देँबआनकालि मुल कोइँच आम लोःङा दुजिरपेनरेम सेशशा ब्लेसेकोअ्से पाचा जाबसिब दुमता । लिकुखिमकुङा कोइँचआन रूमदेलबुमदेलमि दुमशो गेरापेनमाला कोइँचके अ् , क, ख, ग, ङ, च, छ, ज, ट, थ, ड, त, थ, द, न, प, फ, ब, म, य, र, ल, व, श, स, ह, ब़ २७ सोदा दुजिर, अ, आ, इ, उ, ओ ६ सेँदा दुजिर मुनु (ँ) नेसानते, (:) लाइसि, (') तेअेसि नु (') किँदापसि सेलोजेपसि दुजिर येमसाउ । शेङना मुलाइ एको दुजिरकालि येमशोनु कोइँचके २३ सोदा दुजिर नु ५ सेँदा दुजिर नु ४ ग्वो सेलोजेपसि दुजिर ताइँसिशो बा । दिः मुलाइ दुजिर येमतेक क्लाकामि कोइँच लो दुरदापुकिकालि नाअ्शा पुअ्शा पाशो बा कोइ -

मारे मे लो देँशो ?

आम थुँङा लोः देँतेक माइतेक, बाअ्तेक मुनु ताअ्तेक रिदुमपाखिम, मुलकेम ओले राइनाना आम चासिमासिकालि ख्लेननाना लातेक बाअ्सि आ मेरजेमेस (पारतिक) कालि लोः देँसिब ।

मारे मे दुजिर ?

लोःआ पितिमिपसिमि फ्लाःदाफ्लाःसि पिबबा बाअ्सिआ फ्लाःसिचिमसिन दुजिर मे ।

दुजिर येमतेक रिसिया : दुजिर येमचाकालि नेललिकेङा डोइँति इमचिलि बाअ्ब पितिमिपसि पाइशो जेमलाजेमसि दुरदा मालबा । इमचिलि जेमलाजेमसि दुरदा योमथा काःमि 'ला फ्लाःसिचिमसि दुमचा मालबा । मेकेला हेरवाम एरि तेइतेइ गारचा मालबा । ओँदे योमथा काःमि फ्लाःसिचिमसि दुमशा हेरवाम एरि गारशो दुरदामि यो बाअ्ता, पितिमिपसि पिताङाना दुजिर दुमबा माबाअ्थु दुरदा माले मापिङाना उइथिदुजिर दुमबा ।

खोदेँशो :

का क + आ

गा ग + आ

कालि क + आ + ल + इ

काःलि क + आ + : + ल + इ

इरि कोःइँशो कोयादिमखामि निमफा दुरदाङा नोलेङा दुजिर 'आ' काःन बा़ ङाना डोइतिङा 'क' नु 'ग' दुजिरमि चिँ फ्लाःसिचिमसि दुमता । मोपातिके कोइँच लोःङा दुजिर क नु ग दुमताअ्से । कालि नु काःलि निअ्शि दुरदामि ':' दुजिरमि 'ला पितिमिपसिमि फ्लाःसिचिमसि कोइँताउ । 'क' 'आ' 'ल' 'इ' मि तेकाइ फ्लाःसिचिमसि माकोइँदा । एकेरे निअ्शि साकुरसिङा दुजिर ताइँसाउ । १) काः काः पाः फेअ् फेअ् तारशिक्यारशि फ्लाअ्ने किनने जापतेअ्क ख्लोइँसिचेससि दुजिर नु २) फ्लाअ्ने किनने तारशिक्यारशि पाने माजापतेअ्क सेलथेँअ्सि दुजिर । इरिङा कोयादिमखामि क, ग, आ, ल, इ ख्लोइँसिचेससि दुजिर नामिङाना ':' सेलथेँअ्सि दुजिर मे ।

ख्लोइँसिचेमसि दुजिर

डोल दुजिरः सोरग (फोकसो) ला ग्लुसो सोरसो कुँकु, लेँ, सुइमि थोअ्सिशा याम दाइल पाइनाना बा़अ्सिब दुजिरकालि डोल दुजिर देँसिब ।

इरिङा इमचिलि जेमलाजेमसिला किन दुमशो डोल दुजिरपुकि - अ् क ख ग ङ च ज त थ द न प फ ब म य र ल व स श ह ब़

सेँदा दुजिरः सोरगला गुःशो सोरसो तेइ माथिःथु दाइल मापाइँसिथु बा़अ्सिब दुजिरकालि सेँदा देँसिबा ।

इरिङा इमचिलि जेमलाजेमसिला किन दुमशो सेँदा दुजिरपुकि - आ इ उ ए ओ

बुमथापसिः निअ्शि सेँदाकालि काःलेमिन बा़अ्ने जाबसिबङाना मेको सेँदाकालि बुमथापसि देँसिबा । कोइँच लोःङा बुमथापसिपुकि १० गोः निमि । आइ आउ इउ इए उइ उए एइ एउ ओइ आउ

सेलथेलसि दुजिर

नेसानते : नेः सुशा बा़अ्शोनु नेः ग्लितङाना नेसानते दुजिर मुनु माग्लिङाना शोपे दुजिर दुमबा । शोपे नु नेसानते दुजिरमि यो पितिमिपसिमि फ्लाःदाफ्लाःसि पाइबा ।

लाइसि : दुजिरकालि आ थामा सेँदाकालि इँचि किशा बा़अ्सिबङाना लाइसि दुजिर देँसिब । लाइसिमि यो कोइँच लोमि फ्लादाचिबदा पोअ्बा । लाइसि कोइँचाकालि दुजिरआ नोले ओदेँशो (:) फेनमाफेअ्सि गेचा मालबा ।

सोअ्ततेअ्सि : तेकोइ दुरदा डोइतिङा आपसिकालि सोअ्त तेअ्शा बा़अ्शोनु काः पितिमिपसि गेअ्बा मुनु मेकोन दुरदामिन नोलेङा आपसिकालि सोअ्ततेअ्शा बा़अ्शोनु हारेवाँम पितिमिपसि पिअ्बाङाना मेकोकालि सोअ्ततेअ्सि (stress) सेलथेलसि देँसिबा । सोअ्ततेअ्सिकालि कोइँचा ओदेँशो (') फेनमाफेअ्सि गेचा मालबा ।

रेनमारेँसि : लेलेतुःलि दिः नु ता याअ्सेनु मेकोन सेँदा नु गेसिगेके पितिमिपसिमि फ्लादाचिमदा पिअ्बाङाना मेको लोकालि रेनमारेँसिया लो देँसिब । कोइँच लो यो रेनमारेँसिया लो मे । कोइँच लोमि निअ्शि रेनमासेँसि निमि । दिः रेनमारेँसि कालि माराइ फेनमाफेअेसि मागेथु ता रेनमारेँसिकालि चिँ ओदेँशो (') फेनमाफेअ्सि गेचा मालबा ।

कोइँच लोःमि ब्लेअ्चा मामालबा दुजिरपुकि :

कोइँच लोः ब्ले़अ्चाकालि निसुसाँ डोल, डो सेँदा नु ले गोः दुजिर बाअ्तङाना गाबबा । कोइँच लोःमि खास लोःङाः **घ, छ, झ, ञ, ट, ठ, ड, ढ, ण, ध, भ, ष, त्र, ज्ञ, ऊ, ई, ऐ, औ** दुजिर मामालबा ।

ड़, ल़, र (ऱ) : कोइँचमि ब्लेअ्चाकालि ब्ड़ेअ्चा, ब्रेअ्चा दे ब्लेअ्शो ताइँसिब । ओँदे ब्ले़अ्शोनु कोइँच लोः सेबबापुकि ओपग्योलग्योल दुमशो ताइँसाउ । मोदेँशो दुमचा मादुमशो । शेङना मार रूपचा मालबाङाना कोइँच लोः ब्लेअ्चा गोशोन नाकनाक मे । मुलकाका कोइँच लोः दोपा रिमशो ब्लेअ्ने जामसिबा दे खिकख्यालशा निपसि शेपनाना नाकि । मुल ब्रेअ्चा, ब्ड़ेअ्चा माब्लेअ्थु 'ब्लेअ्चा' ब्लेअ्चा मालबा । मारदेङाना 'ड' दुजिर आइँ लोःमि उइथिदुजिर 'मे । 'र' आ डोइँति यो फेक्यो दुजिर मापिअ्बा । 'ल' दुजिर यो आ डोइति फेक्यो दुजिर पिमेनु लेँः गिउ लेशशा कुँकुमि सोलशा योलबा मुनु आइँः मिमशो दापशो खोदेँब सेँदा ग्लुअ्बा । एको 'ल' कालि तादित 'ल' यो देँनिमि ।

ष, श, स : एको निमफा दुजिरआसकालि कोइँच सेबब्लेचमि क्यालशो बाअ्ब । निमफा दुजिरकालि कोइँच लोःमि क्यालशोङाना यो कोइँच लोःमि एको दुजिरआसकालि खास लोःङा विष्णु, कृष्ण, सेशशोनु दाःथेङा 'ष' सेशशोबुदि सेचचा मालबा । ओँदे ष, श दुजिर सेशशोनु लेँःआ डार गिउ लेशशा लाकचाला कुशो सेँदाकालि कुँकुमि ग्ला़अ्तिअ्शा बाअ्ब मुनु इँचिका सेँदा चोअ्शा शाइशा लाङगा ग्लुचा मालबा । मोपा ग्लुशो शेँदान 'श' दुमबा । खास लोःङा बुदि सेशशोनु शेमशेअ्स बा़ःस मादुमबा । मुलरे 'ष' माब्लेअ्थु 'श' 'ला ब्लेअ्तेक पाचा मालबा । कोइँच लोःमि स काः 'ला बाअ्तिके खास लोःङा स, ष, श कालि कोइँच लोःमि काः 'स' ब्लेअ्चा मालबा ।

छ, ट, ठ, ड : एको दुजिरपुकि कोइँच लोःमि उइथिदुजिर नामि । कोइँचमि छेँगु, छेवरि, छोलावरि, छेलाप टिचा, टेमु, टेशु, ठेब, ठेटेल, डाकलास, डोँगा खोदेँब काः निअ्शि दुरदा बाःतङानायो एको दुरदापुकि खास रूमिपमिआन गाअ्सबाअ्स, शामालतिमालमि कोइँचपुकिआ लोःमि तेःपे दुमशा पिशो लोः मे । मोपातिके एकोआनकालि चेँगु, चेक़ खुए, चेवारि, चोलावारि, चेलाप, तिचा, तेमु, तेशु, थेबि, थेतेल, दाकलाअ्स, दोँगा दे ब्लेअ्चा मालबा । मारदेङाना फ्लाअ्चिम (च्हुतताइ) दुजिर मामालबा । च, त, थ, द मिन छ, ट, ठ, ड दुजिरके पितिमिपसि कुरने चाबबा । देँशोनु छेँगु दे सेशशोङाना यो ब्लेअ्शोनु चेँगुन ब्लेअ्चा मालबा ।

घ, झ, ढ, ध, भ ञ, ण त्र, क्ष, ज्ञ : एको दुजिरपुकिला कोइँचमि तेकोइ दुरदा माबाअ्ब । मोपातिके एको दुजिर यो कोइँच लोःमि ब्लेअ्चाकालि मामालबा । हारेवामआन लोःकालि खेशशा ब्लेअ्शोनु ग, ज, द, ब दुजिरमि गेः लापपाइचा मालबा । कोइँचमि नेः सुशा बा़अ्तेक मुदकापथ बा । शेङना त्र ब्लेअ्चाकालि 'य' कालि नेसानते गेशा 'यँ' ब्लेअ्शोनु गाबबा ङाना 'ण' चिँ कोइँचमि माबाअ्बान । ण कालि न ब्लेअ्चा मालबा । एको दुजिर खास लोःङा दुजिर नामि । शेङना गो डोइँति खास लोःमि मुनु खास ब्ले़अ्सेमि आम लोः ब्लेअ्चा शेँसितके ओपग्योलग्योल दुमबा । कोइँच लोःमि हारेआन लोला दुरदा खेचचान मालदानु तर, च्हे, ग्यँ ब्लेअ्चा मालबा ।

अ, ई, ऊ, ऐ, औ : कोइँच लोःमि डो सेँदा दुजिर 'ला बाअ्बा । मोपातिके खास लोङा ई (ी) सेँदाकालि यो इ (ि) ब्ले़अ्चा मालबा । मोपान अ कालि आ (ा), ऊ (ू) कालि उ (ु), ऐ (ै) कालि आइ, औ (ौ) कालि आउ दे ब्लेअ्चा मालबा ।

अ् नु ब़ : अ् दुजिरकालि सेशशोनु लाकचाला सोरसो ग्लुइँशा पाचा मालबा । ब़ दुजिरकालि सेशशोनु शोःला सोरसो खिङगा किःशा बा़अ्चा मालबा । अ्व दे साइ डोइति ब्लेअ्तेक मुदकापथि प्लोइँशा मुल ब़ ब्लेअ्चा मालबा ।

खोइल ख्लोइतेक दुजिर नु शाका आपसि

शाका आपसिमि 'ला देवनागारि ब्लेअ्सेङा दुजिरकालि फेक्यो ब्लेअ्चा मालबा । लिःशो नेल दुजिरकालि सेल ब्लेअ्चा मालबा । मारदेङाना कोइँचमि अ दुजिर माःबाअ्तिके मेको सेल दुजिर आँमिन फेक्यो नामि । कोइँचमि ल, व नु य आ डोइतिमि 'ला फेक्यो दुजिर पिशा शाका आपसि दुमबा । सेल दुजिर आपसि सेलचाकालि आ (ा) बाइचा मालबा ।

आ डारमि

कोइँच लोःमि ब्लेअ्चा चेपचा गोशो नाकनाक दुमतिके ब्लेअ्शो लोः सेचचा इँचि माग्युमसिब । शेङना सेततेक आम देब्ला बाअ्मेङामेरे रिमशो पाः बा़अ्ने जामसिब । एकेरे ब्लेअ्शो लोःकालि दोपा सेचचा नु ब्लेअ्चा दे ला इँचिका शारा पोअ्शो मे । एको रेससिमि खास लोःङा ब्लेअ्सेमि दोपा कोइँच लोः ब्लेअ्चा दे 'ला लोः गोशो 'मे । मोपातिके आम ब्लेअ्से सेलचा आम लोः तुइचा मालबा । ◆

गोरखापत्र किराँती-कोइँच (सुनुवार/मुखिया) भाषाको पृष्ठ संयोजक :
उत्तमकुमार सुनुवार/समीर मुखिया (सुनुवार)

नयाँ नेपाल, गोरखापत्र दैनिक
पो.ब.नं. २३, काठमाडौं, नेपाल
E-mail : chuplu@gmail.com

७५ जिललामि राशो नु रिमशो सेँदा ला मामे
स्काई फोन पोष्टपेड मोबाईल ताअ्चानाईल
का आरकोइयो कारण बा ।

SKY PHONE POSTPAID

मइनाङा केत रेन्टल रु.~~४००~~
मुल रू.२००।- ला ।

Credit Limit रु.१०००।- नु नेलला रु.२१३०।-
स्काई फोन पोष्टपेड मोवाइल बाशो बा ।

*मइनाङा रु.२०० उइथाउइथा काल प्लोइशो
इरङा दारमि कार माख्लोपशो बा ।

नेपाल टेलिकम

www.ntc.net.np